

## INFORMAȚII SUPLIMENTARE:

**Beneficiar:**  
**FUNDAȚIA UMANITARĂ "ADAM-MĂDĂLIN"**

**Adresa:**  
Municipiul Suceava, str. 6 noiembrie nr.5, bl.5, sc.A, ap.8  
telefon: +40740526056  
e-mail: madalinsv@yahoo.com.

În cadrul proiectului „Patrimoniul cultural al germanilor din Bucovina” se urmărește promovarea diversității culturale a etniei germanilor din Bucovina, cu o lungă și bogată tradiție pe teritoriul județului Suceava, care au o contribuție semnificativă la dezvoltarea vieții sociale și culturale a acestei zone, încă din perioada Imperiului austro-ungar.

Germanii din zona istorică Bucovina au avut o contribuție majoră la dezvoltarea regiunii, fiind denumiți și "purtători de cultură". Primii coloniști vorbitori de limbă germană s-au stabilit în Bucovina după anul 1775, provenind din diferite zone ale Imperiului Austriac dar și din spațiul germanic, precum Renania, Baden-Baden, Hessa, Boemia și Moravia.

Germanii au fondat localități proprii sau cartiere în localitățile existente în provincie. Astfel de localități sunt Gura Putnei, Voievodeasa, Poiana Micului sau Bădeuți. O parte însemnată a nemților s-a stabilit în orașe precum Cernăuți, Rădăuți, Suceava, Vatra Dornei sau Gura Humorului, localitate în care, în 1930, reprezentau majoritatea populației. Germanii au avut un rol determinant în crearea unor comunități prospere, alături de moldovenii care locuiau aici și au conviețuit în bune condiții cu membrii tuturor comunităților etnice prezente sau care au venit ulterior în regiune. Prin muncă, perseverență și chiar încăpățănare, germanii au reușit să creeze și să întrețină comunități înfloritoare, contribuind la progresul general al societății.

Ne dorim promovarea diversității patrimoniului cultural al comunității germanilor din județul Suceava, prin facilitarea accesului și diversificarea publicului interesat la cultura, tradițiile și meșteșugurile specifice acestei etnii.



## Tradițiile culturale ale germanilor bucovineni din Rădăuți

Proiectul „Patrimoniul cultural al germanilor din Bucovina” este co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național – AFCN, în cadrul sesiunii de finanțare I/2024, aria tematică Patrimoniu Cultural Imaterial.

[www.germani.ro](http://www.germani.ro)

Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.



BENEFICIAR:

**A - M**  
Fundatia Umanitară  
"ADAM - MĂDĂLIN" Suceava

## Tradițiile culturale ale germanilor bucovineni din Rădăuți

În sec.al XVIII-lea, Rădăuți era o așezare ne semnificativă pe harta Bucovinei. Anul 1792 este semnalul schimbării statutului lui, căci este întemeiată Herghelia cezaro-crăiască, iar noile perspective economice atrag mulți germani acolo. Într-o scurtă perioadă, Rădăuții – termen slav care înseamnă "bucurie" – devin al doilea oraș după capitala Cernăuți.

Atât de mulți germani s-au stabilit în urbe, că Rădăuții au devenit cel mai german oraș al Bucovinei, ținând cont faptul că limba germană devenise lingua franca, vorbită de toate populațiile. Clădirile aferente Căpităniei Districtuale, ale Gimnaziului Real și ale funcționarilor și intelectualilor dau un caracter german Rădăuților, vizibil încă și azi.



Consiliul local german din Rădăuți - 1938

Die Mitglieder des Radautzer deutschen Ortsrates im Jahre 1938 / Componența Consiliului local german din Rădăuți în anul 1938

*erste Reihe sitzend / în primul rând:* Alfred Effinowicz, Rechtsanwalt; Anton Steppan, Kaufmann; Karl Schuttler, rom.-kath. Pfarrer und Dechant; Ambros Straub, Architekt; Hans Rein, evangelischer Pfarrer und Senior; Franz Stanzl, Finanzwachoberrespizient I. R.;

*zweite Reihe stehend/al doilea rând:* Kamillo Ratzka, Finanzwachrespizient i. R.; Johann Schmidt, Abteilungschef; Norbert Sokol, Gerbermeister; Karl Astalosch, Tischlermeister; Johann Triffo, Finanzwachober respizient i. R.; August Plach, Schlossermeister; Emil Laukhardt, Schneidermeister; *dritte Reihe/al treilea rând:* Emil Miksch, Bindermeister; Rudolf Blechler, Tischlermeister; Emil Rippel, Tischlermeister; Ferdinand Gaschler, Schneidetmeister; Franz Stadelbauer, Anstreichermeister; Heinrich Voise, Finanzwachrespizient i. R.



Cotidian al germanilor din Bucovina - Cernăuți 1911

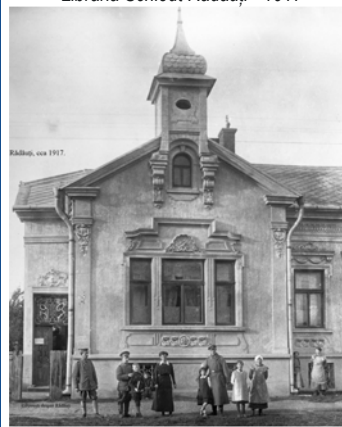
În perioada interbelică, din cei aproape 17.000 locuitori ai orașului Rădăuți, 70% erau vorbitori nativi de limbă germană. Orașul dăduse personalități semnificative pentru întreaga Românie viitoare, precum *Ernst Rudolph Neubauer*, profesorul și mentorul lui Eminescu, politicianul *Oskar Janicki*, psihoanalistul *Ernst Paul Hoffmann*, cercetătorul în economie *Marcell Schweitzer*, juristul și deputatul german în Parlamentul României *Alfred Kohlruess* din zona Siret, avocatul și jurnalistul *Friedrich "Fritz" Poppenberger* din Siret, scriitoarea *Elisabeth Axmann*, doctorul în farmacie *Alfred von Rossignon*, soțul *Bertei Gorgon*.

În Rădăuți a existat *Radautzer Schubertbund / Asociația Schubert*, denumită după numele compozitorului Franz Schubert, care a promovat muzica clasică germană. A funcționat un cor la biserica romano-catolică, cunoscută în oraș drept "*biserica nemțească*". În anul 1931 a luat ființă *Asociația Culturală Germană pentru Bucovina / Deutscher Kulturverein fuer die Bukowina*, care au colaborat strâns cu *Musikverein / asociația muzicală* și cu teatrul de amatori în limba germană din oraș. A existat și clubul sportiv *Jahn*, cu o echipă de fotbal destul de cunoscută. Presa în limba germană era larg răspândită în Rădăuți și în împrejurimi. După primul război mondial, s-a înființat *Gimnaziul Real Privat German / Deutsches Privatrealgymnasium*, pentru păstrarea identității lingvistice. Aproape toate evenimentele culturale se derulau în Grădina de Tir.



Grădina de tir Rădăuți-1905

Librăria Schledt Rădăuți - 1917



Prima librărie din oraș a aparținut germanului Julius Kirner, care a înființat-o în anul 1872. În anul 1912 a devenit filiala librăriei universitare H. Pardini din Cernăuți și se pare că însuși regele Carol II cumpăra de aici cărți în limba germană. În perioada interbelică a fost condusă de familia lui Fritz Schledt, care organiza bursa cărților, caravane ale cărții prin sate și orașe, cu propriul automobil, iar pe lângă librărie funcționa cea mai mare bibliotecă din Rădăuți, cu 3.500 titluri.

Datorită procentului ridicat al populației germane, îndeosebi după ocupația austro-ungară, s-a constatat necesitatea unui loc de întâlnire pentru etnicii germani. Astfel, a fost construită Casa Germană / *Deutsches Haus*, care avea să aibă o istorie foarte tumultuoasă. Ridicată în anul 1912, sala de spectacole avea 400 de locuri, găzduind spectacole, reuniuni, evenimente mondene ale comunității germane. Pe scena Casei Germane au evoluat Teatrul German din Berchtensgabe - 1928, Teatrul Evreiesc de Operetă din Viena - 1929, George Enescu - 1932, corul Bruckenthal, Teatrul din Sibiu și tenorul bucovinean de origine evreiască Josef Schmidt.



Deutsches Haus Radautz / Casa germană 1912

Această utilizare o are până în anul 1958, când va fi dat în folosință actualul sediu al Casei de Cultură din Rădăuți. După acest an, avându-se în vedere schimbările politice, clădirea este transformată în cinematograful intitulat "Flacăra". Abia după anul 1990, casa va reveni la vechea sa utilitate, aceea de centru de cultură și promovare a culturii germane, administrată de Uniunea Germanilor Bucovineni din Rădăuți / *Verein der Radautzer Buchenlanddeutschen*. Actualmente, aici funcționează cu succes corul *Liedertafel* (tabla cu cântece), care participă la diverse evenimente culturale ale comunității germane din Rădăuți, în țară și în străinătate.



Corul Liedertafel (tabla cu cântece)